

Viite: Lausuntopyyntö 2070/01.01/2017

Asia: Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi eläinten hyvinvoinnista ja laeiksi eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Maataloustuottajain Pohjois-Karjalan liitto, MTK-Pohjois-Karjala r.y kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto lausuntopyyntöön. MTK-Pohjois-Karjala pitää lausunnolla olevaa lakiluonnosta lähtökohtaisesti varsin perusteltuna ja suomalaisen korkealaatuisen elintarvikeketjun toimintaa tukevana. Elintarviketuotantomme perusta on korkealaatuisessa kotimaisessa maataloudessa, jonka kilpailuetuna nyt ja tulevaisuudessa on korkea laatu, jäljitettävyyys ja vastuullisuus. Yhtenä elementtinä tässä on tuotantoeläinten hyvinvointi.

Eläinten hyvinvoinnin turvaamiseksi on käytettävissä sekä lainsäädännöllisiä että vapaaehtoisuuteen perustuvia välineitä. Näiden osalta on haettava tasapaino, jossa huomioidaan lain kohteena oleville toiminnanharjoittajille aiheutuvat kustannukset sekä lain ja vapaaehtoisten toimien luomat mahdollisuudet kilpailussa elintarvikemarkkinoilla niin kotimaassa kuin enenevässä määrin myös viennissä.

Lausunnolla oleva laki ei itsessään toimi elintarvikemarkkinoiden kehittämisen strategisena välineenä, mutta on osa sitä luomalla pohjan eläinperäisten tuotteiden tuotannon kriteereille ja sitä kautta erilaisilla hyvinvointiväittämille, joilla suomalainen elintarvike voi erottua kilpailussa muiden maiden kanssa.

Lausunrossamme haluamme kuitenkin korostaa ja selventää joitakin kohtia, joiden osalta on vielä syytä harkita luonnoksen ja erityisesti lain yksityiskohtaisten perustelujen sisältöä sekä muotoilua.

Yleisiä huomioita

Yleisenä huomiona tähän lakiluonnokseen ja lakivalmisteluun laajemminkin, että niiden valmistelussa tulee olla paremmin edustettuina tahot, joita ko. laki tulee erityisesti koskettamaan. Tämän lausunnolla olevan lain osalta tämä tarkoittaa, että ammattimaisesti tuotantoeläimiä pitävien maatalousyrittäjien edustus tulisi olla MTK:n lisäksi mukana.

Lakiluonnoksen perustelut on kirjoitettu suurelta osin konditionaalissa sekä muutoinkin muotoon, joka jättää paljon tulkinnanvaraa. Lakiehdotus itsessään on kirjoitettu hyvin lyhyesti, mikä korostaa lain perustelujen merkitystä. Tällöin on syytä tarkastella niitä erityisellä tarkkuudella, jotta lain tulkinta on koko maassa samanlaista ja tasalaatuista.

Lain perustelujen merkitys korostuu edelleen sillä tavoin, että laaja tulkinnanvaraisuus lisää yksittäisten viranhaltijoiden tulkintojen kirjoa, mikä voi johtaa mm. valvonnoissa ongelmatilanteisiin. Jo nykyisen eläinsuojelulain osalta on nähty, että mm. valvontaeläinlääkärien tulkinnat vaihtelevat merkittävästi.

Useassa kohtaa todetaan, että valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia vaatimuksia. Tämä jättää osaltaan useita lain kohtia avoimiksi siltä osin, mikä niiden lopullinen vaikutus eläinten pitäjiin tulee olemaan.

Eläimen asema yhteiskunnassa

Luvussa 2.3 Nykytilan arviointi käsitellään eläimen asemaa yhteiskunnassa. Luvussa todetaan, että yhteiskunnassa on tapahtunut asenneilmapiirin muutos ja, että eläinsuojelu ja eläinten hyvinvointi ovat vahvasti esillä yhteiskunnallisessa keskustelussa ja poliittisina teemoina. Edelleen jatketaan, että eläinten asema on noussut keskeiseksi eettiseksi kysymykseksi. Tekstissä todetaan myös, että nyky-yhteiskunnassa keskustellaan yhä enemmän myös eläinten arvosta ja kunnioittamisesta.

Edellä mainittujen pohjalta todetaan, että lain tavoitteiden ja sisällön tulee peilata yhteiskunnassa vallitsevaa tahtotilaa suhtautumisessa eläimiin ja niiden hyvinvointiin. Tästä johdetaan myös lakiluonnokseen esitettävä eläinten kunnioittaminen ja sen taustalla, että eläimellä on itseisarvo. Toisaalta myöhemmin lain perusteluissa todetaan, että yhteiskunnassa vallitseva käsitys siitä, miten eläimen hyvällä kohtelulla tarkoitetaan voi vaihdella.

MTK-Pohjois-Karjala ei kiistä eläimen asemasta yhteiskunnassa esitettyjä näkemyksiä. Niiden käsittely on kuitenkin jätetty lakiluonnoksen perusteluissa vaillinaiseksi siltä osin, että niitä on pohdittu vain yhdestä näkökulmasta. Näkemyksille ei ole myöskään esitetty esimerkiksi tutkimuksellisia tai muita perusteluja.

Yhteiskunnallisessa keskustelussa on ollut havaittavissa, että eniten esille ovat nousseet ja myös päässeet tahot, jotka ajavat eläinten oikeuksien lisäämistä, mutta samalla myös voimakkaasti kyseenalaistavat koko kotieläintuotannon oikeutuksen ja olemassaolon. Tämä on usein myös kytketty poliittisen kontekstin lisäksi vahvasti puoluepoliittiseen kontekstiin. Nämä tekijät huomioiden luvussa tulisi olla esitettynä laajempi ja tasapuolisempi näkemys erityisesti tuotantoeläinten asemasta yhteiskunnassa. Kyse on kuitenkin ruoan tuotannosta, joka voidaan toki kyseenalaistaa ideologisten näkemysten perusteella, mutta jota tulee käsitellä lain valmistelussa tätä laajemmin.

On tiedossa, että lakia valmistellessa on käyty voimakasta keskustelua eläimen itseisarvon kirjaamisesta lakiin. Luonnoksessa tätä kirjausta ei ole ja lain 6 § on todettu, että eläimiä tulee kohdella hyvin ja niitä kunnioittaen. MTK-Pohjois-Karjala näkee, että tämä esitetty muotoilu on hyvä. Lain perusteluissa kuitenkin korostetaan erittäin voimakkaasti, että kunnioittamisen taustalla on eläimen itseisarvo ja, että eläimen kohtelu perustuu ajatukseen sen itseisarvosta. Ongelmalliseksi itseisarvon tulkinta tulee, kun sama laki kattaa kaikki eläimet lemmikeistä luonnonvaraisten eläimien kautta tuotantoeläimiin.

Tekstissä on todettu Eläinlajien pitoa koskeissa rajoituksissa, että eläintenpidon tulisi perustua tieteelliseen tai kokemuseräiseen tietoon siitä, mitä eläinlajeja voidaan pitää ja, millaisissa olosuhteissa. Tällä samalla perusteella tulisi tarkastella puolueettomasti ja laaja-alaisesti eläimen asemaa yhteiskunnassa

MTK-Pohjois-Karjala pitää lain 6 § muotoilua hyvänä, mutta lain perusteluissa monisanaisesti kuvattu eläimen itseisarvon määrittely ei saa johtaa kohtuuttomiin tulkintoihin kotieläintuotannon näkökulmasta ja eläimen asemaa yhteiskunnassa tulee käsitellä laaja-alaisemmin.

Eläinlajeja koskevat rajoitukset

Luvussa todetaan, että tiettyyn eläinlajiin kuuluvalla eläimelle voi olla mahdollista luoda hyväksyttävät pito-olosuhteet, kun sitä pidetään seura- ja harrastuseläimenä, kun taas vastaavien olosuhteiden luominen olisi mahdotonta tuotantotarkoituksessa pidettäville eläimille. Avoimeksi jää, mitä tällä tarkoitetaan ja, millä tavoin se vaikuttaa lain sisältöön? Tämä tulee selvittää lain yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Viranomaiset ja valvonta

Lakiluonnoksessa esitetään, että valvontaviranomainen voisi valvontaa ja tarkastusta tehdessään käyttää apunaan muutakin kuin virkamiehen tai viranhaltijan asemassa olevaa henkilöä. Avustajan tehtävät olisi perustelujen mukaan varsin rajattuja, mutta epäselväksi jää, kuka tällaisena avustajana voisi toimia, millä tavoin hänen pätevyytensä todettaisiin ja, millä tavoin vastuukysymykset on ratkaistu mahdollisissa riita-, salassapito- tai muissa tilanteissa. Lakiin tai sen perusteluihin tulee lisätä tarkennus tältä osin.

Yritysvaikutukset

Yritysvaikutusten osalta arviot yrittäjille aiheutuvista lisäkustannuksista vaikuttavat yrittäjien omien näkemysten mukaan alimitoitetuilta. Esimerkiksi 600 emakon emakkosikalan kohdalla arvioitu lisäkustannus tiineytyshäkeistä luopumisesta on noin 14 000 euroa vuodessa lisääntyvän työmäärän kautta. Myös lisätilan tarpeesta aiheutuvat kustannukset ovat arvioitua suuremmat, koska joudutaan rakentamaan kokonaan uusia osastoja.

Kuten lausunnon alussa toteamme, suomalaisen elintarvikeketjun vahvuus on korkeassa laadussa ja sitä kautta eläinten hyvinvoinnissa. Tämä ei kuitenkaan toteudu, mikäli tuotteista ei makseta sellaista hintaa, joka kattaa laadun tuottamisen kustannukset. Tällä hetkellä näin ei tapahdu eikä markkinoilla ainakaan kotimaassa ole nähtävissä mitään sellaista, joka olisi muuttamassa tilannetta. Lain perusteluissa lyhyesti mainittu suomalaisen sianlihan asema markkinoilla jää tältä osin tyhjäksi toteamukseksi, ellei samaan aikaan tehdä toimenpiteitä koko suomalaisen elintarvikeketjun osalta. Myös eläinlääkärin käytöstä lypsykarjatiloihin aiheuttaa suuremmat kustannukset, mitä lain perusteluissa on esitetty.

MTK-Pohjois-Karjala esittää, että yritysvaikutuksissa otetaan paremmin huomioon erilaisille tiloille aiheutuvat lisäkustannukset ja ne huomioidaan esimerkiksi eri tukijärjestelmien kautta. Nyt esitetyllä tavalla lakiin siirretyt toimenpiteet pienentävät hyvinvointikorvausta, jolloin vaikutus käytännössä kertaantuu tilatasolla. Pidemmällä aikavälillä voi olla markkinoilta saatavissa taloudellista kompensatiota lain aiheuttamista kustannuksista, mutta ensin on turvattava tilojen mahdollisuudet harjoittaa tuotantoa myös lyhyemmällä aikavälillä.

Vastuu eläinten hyvinvoinnista

MTK-Pohjois-Karjala pitää erittäin tervetulleena, että lain perusteluissa korostetaan eläinsuojeluviranomaisen velvollisuutta neuvontaan. Neuvonnallisuudella pystytään korjaamaan mahdollisia puutteita nopeasti ja ilman, että yrittäjillä on pelko mahdollisista sanktioista. Neuvonnan tasosta ja tasalaatuisuudesta tulee huolehtia, jotta koko maassa on yhteneväiset käytännöt.

Luonnoksen perusteluissa on syytä tarkentaa lomittajan asemaa eläinten hoitajana. Lomittajalle on mitoitettu tilakohtaisesti työaika eikä lomittaja ole siten kokoaikaisesti vastuussa tilan toiminnasta ja eläimistä.

Toimenpiteiden tekijä ja kivunlievityksen käyttö

Luonnoksessa todetaan, että asetuksella on tarkoitus säätää keinosiementäjien kelpoisuusvaatimuksista. Tällä hetkellä arviolta 25 % lypsylehmien siemennyksistä tapahtuu toimilupasiementäjien toimesta. MTK-Pohjois-Karjala pitää tärkeänä, että toimilupasiementäjien toiminta voi jatkua myös tulevaisuudessa.

Ruokinta ja juotto

MTK-Pohjois-Karjala pitää eläinten ruokinnasta ja juotosta esitettyä lain kohtaa kohtuullisena sekä eläinten hyvinvoinnin turvaavana. Koska tiedossa on, että myös tältä osin on esitetty tiukempia näkemyksiä, on toivottavaa, ettei valtioneuvoston asetuksella kiristetä laissa esitettyjä vaatimuksia.

Eläinjalostus

Eläinjalostuksen kohdalla todetaan, että eläimen luonteen periytyminen tulee ottaa huomioon jalostuseläinten valinnassa. Lain perusteluissa tulee tarkentaa, millä tavoin ja mikä taho arvioi tämän. Tällä on merkitystä varsinkin siinä vaiheessa, jos joudutaan arvioimaan jalostetun eläimen aiheuttamia taloudellisia tai muita vahinkoja.

Eläinten hoitajien pätevyys ja riittävyys

Ammattimaisesti tai muuten laajassa mitassa eläimiä pitävälle osoitetaan velvollisuus huolehtia siitä, että eläimiä on hoitamassa riittävästi päteviä henkilöitä. Valtioneuvoston asetuksella on tarkoitus säätää tarkemmin eläinten pitäjän pätevyysvaatimuksista, mutta millä tavoin arvioidaan hoitavien henkilöiden riittävyys?

Pitopaikan olosuhteet

Eläinten pitopaikan olosuhteiden osalta todetaan, että jatkuvaa melua voivat aiheuttaa esimerkiksi ilmastointi- ja lämmityslaitteet sekä myös muu melu esimerkiksi eläinten ruokintatilanteissa tai pitopaikan puhdistuksen yhteydessä. Edelleen todetaan, että käytännössä säännöksessä tarkoitettuja koneellisia ilmanvaihtojärjestelmiä on käytössä sika- ja siipikarjatiljoilla.

MTK-Pohjois-Karjala edellyttää, että tekstiä tarkennetaan seuraavista syistä: koneellisia järjestelmiä on käytössä myös muilla kuin sika- ja siipikarjatiljoilla, minkä lisäksi on ristiriitaista, että eläinten hyvinvoinnin kannalta välttämättömät laitteet tulkitaan lain perustelujen mukaan eläimille haitallisiksi. Teksti on kirjoitettava tältä osin uudelleen.

Maakunta

MTK-Pohjois-Karjalan näkemyksen mukaan eläinten hyvinvoinnin valvontatehtäviä suorittavalta viranomaiselta tulee jatkossakin vaatia eläinlääketieteellinen koulutus.

Tiedonsaantioikeus

Lain perusteluissa käytetään termiä ”laihanpuoleinen”. Termi tulee poistaa ja korvata jollain vähemmän tulkinnanvaraisella termillä. Käytetty ilmaisu on epätarkka ja muutoinkin lakiin soveltumaton.

Asiantuntijan ja avustajan käyttäminen

Valvontaviranomaiselle säädetään oikeus käyttää avustajaa ja asiantuntijaa. MTK-Pohjois-Karjalan näkemyksen mukaan tulisi vastaavalla tavalla lakiin kirjata valvonnan tai tarkastuksen kohteena olevan tahon oikeudesta käyttää avustajaa. Tämä parantaisi valvonnan kohteena olevan tahon oikeusturvaa ja mahdollisuutta oikeudenmukaiseen kohteluun.

Tarkastusmenettely

MTK-Pohjois-Karjala esittää, että lakiin kirjataan maininta tarkastuspöytäkirjan täyttämistä ja luovuttamisesta asianosaiselle tarkastuksen kohteelle heti tarkastustilanteen päätyttyä. Tällä tavoin varmistetaan, että tarkastuskertomus vastaa mahdollisimman hyvin tarkastuksen kulkua.

Lopuksi

MTK-Pohjois-Karjala edellyttää, että eläinsuojelulain nojalla on lemmikkeinä pidettäville koirille ja kissoille mahdollistettava ulkoilu kaksi kertaa vuorokaudessa, jolloin ko. eläimet pääsevät luontaiseen elinympäristöön eli ulos, toteuttamaan lajeille tyypillistä käyttäytymistä.

MTK-Pohjois-Karjala

JOUNI MÄKISALO
Jouni Mäkisalo
Puheenjohtaja

VILHO PASANEN
Vilho Pasanen
toiminnanjohtaja